

Zápis z obhajoby disertační práce Mgr. Blanky Maderové

konané 29. června 2011, téma práce: „Self, Speech and Agency: Emerson, Melville and Bartleby – Beyond Pragmatism and Performativity.“

Přítomní: prof. Martin Procházka, doc. Ondřej Pilný, PhD., prof. David Robbins, PhD., Richard Stock, PhD., Erik Roraback, PhD., prof. Josef Jařab

Předseda komise, prof. Martin Procházka, zahájil obhajobu a představil kandidátku jako výbornou studentku, která se podílí na výzkumu ústavu a publikuje.

Následně i školitel, prof. David Robbins, stručně seznámil komisi s kandidátkou a její disertační prací.

Poté seznámila přítomné se svou disertační prací sama kandidátka: Práce se zabývá především performativními konstrukcemi subjektivity a mocí jako potencialitou, což kandidátka ukazuje na pozdních textech Ralph Waldo Emersona a Hermana Melvilla. Konkrétně se zaměřuje na Melvillovu povídku Písař Bartleby (Bartleby, the Scrivener). Práce předkládá jednak genealogii amerického jáství v kontrastu k evropskému pojetí subjektu a ukazuje myšlenkový posun v pozdním díle Melvilla i Emersona, zadruhé analyzuje formuli „Já bych raději ne“ (I would prefer not to) a její performativní dopad a implikace pro současnou situaci, zatřetí zkoumá pojmy Vůle-Promluva-Moc (Will, Speech, Power) v pozdním Emersonovi a Melvillovi, za čtvrté se soustředí na pojem zákona a ne-rétorických konstrukcí subjektu, na performativitu mizení, a to u Melvilla a Kafky. V závěru ukazuje, v návaznosti na Gilla Deleuze, limity Austinovy teorie performativity a analyzuje Bartlebyho dekonstrukci jazyka a zákona jako potencialitu deaktivace, jako performanci.

Poté přednesl oponentský posudek Richard Stock, PhD. Ten kandidátce vytkl především nekoherenci textu a jeho přílišnou paprskovitost. Vytkal nedostatek kontextuálního začlenění zkoumaných problémů a nedostatek metadiskursu.

Poté přednesl oponentský posudek Erik Roraback, PhD. Ocenil nový přístup ke zkoumání kanonických textů. Ocenil velice inteligentní text práce. Maderová se zabývala především ontologickým statutem Bartlebyho. Chybí mu v práci více etický status povídky. Doporučuje práci k udělení titulu PhD.

Kandidátka odpověděla na posudek prvního oponenta, R. Stocka, PhD. Metadiskurs je v první polovině práce hojně zastoupen. Ve druhé polovině se podkapitoly vztahují k hlavní tezi „moci jako potenciality u Emersona a Melvilla,“ která celou práci spojuje. Dále upozorňuje na dichotomii z Platonova Gorgia, který varuje před úplným rozplynutím se jáství v mýticko-náboženských silách, anebo v silách vůle k moci. Kandidátka zdůraznila moment „ztracení sebe sama“ ať už v tom, co Emerson pojmenovává jako „transcendence“ a „mysticismus“, či v pozdější Emersonově fázi, která je blízko Nietzscheově „vůli k moci,“ ale moc s vůlí přímo nespojuje. Tato dichotomie také práci strukturuje a dává jí koherenci. Nicméně práce nebyla myšlena k publikaci jako celek. Kapitoly 2 a 3 je autorka ochotna rozšířit v eventuelní tištěné

podobě práce. Bartleby i Emersonův básník fungují jako disruptoři jakékoli dogmatické ideologie.

Následovně odpověděla kandidátka na otázky druhého oponenta Erika Rorabacka, PhD ohledně etické perifernosti Bartlebyho ve vztahu k teorii Deleuze a Agambena. Fakt, že Bartleby deaktivuje zákony kanceláře a nepracuje, je de facto aktem etickým v kontextu protestantské pracovní morálky: tím, že nepracuje, narušuje tento diskurs práce a přetváří čas jako takový.

Diskuse

Prof. Procházka postrádal v práci diskusi „odpovědnosti“. Co dělat po Kantovi? Bartleby se „svobodně rozhodl svobodně se nerozhodovat.“

doc. Pilný zmínil relevanci Lévinasovy Tváře v diskusi Bartlebyho a postmoderní etiku Baumannovu.

Dr. Roraback zmínil Althusserovu koncepci svobody získané z mučednictví, vis a vis postavě Bartlebyho. Další etická koncepce, která je Bartlebymu blízko, je koncepce Adornova.

Maderová souhlasila, jde o problém decentralizace subjektu a proto je těžké pro postmoderní etiku zodpovědnost nějak nedogmaticky zakotvit. Humanistní koncept „vůle“ a subjektu přestává fungovat. Derrida uvádí spojení závazku a lidské konečnosti. Analyzuje Bartlebyho jednání jako oběť. Je proto potřeba vidět druhé nikoli jako obecné osoby, ale jako singulární, abychom je neobětováli. Prof. Procházka zdůrazňuje, že důraz na singularitu často nestačí. Maderová souhlasí a říká, že v postmodernismu se bohužel často vzdalujeme klasickým řeckým etickým konceptům (frónésis apod.). Nemůžeme se ale úplně vzdálit transcenci (nebo nějaké přesahující obecnosti), která by měla mít v etice vždy své místo.

Po diskusi došlo k tajnému hlasování. Komise navrhla udělit kandidátce, Mgr. Blance Maderové titul doktor (PhD.)

Zapsal: Mgr. Ondřej Skovajsa

Podpis předsedy komise: